

FINNWATCH

Uutiskirje 1-2/2010

Laatijat: Anni Mäkelä, Päivi Pöyhönen ja Eeva Simola
Päiväys: 31.05.2010

Sisältö:

Tuoreet raportit
Uutisia maailmalta

FinnWatchin tuoreet raportit ja tausta-artikkelit:

<http://www.finnwatch.org>

- Yritysten yhteiskuntavastuu - Eettisyyttä, bisnestä vai sinipesua? Tausta-artikkeli. Maippi Tapanainen. FinnWatch 2010.
- Alkuperää kalastamassa - Vastuullisuus henkilöstöravintoloiden ja kaupan alan ostoissa. Raportti. Päivi Pöyhönen, FinnWatch 2/2010.
- Ostoja etelästä ja hikipajoista. Kotimaisten vaate- ja urheiluyritysten sosiaalinen ja ympäristövastuu. Seurantaraportti. Outi Moilala. FinnWatch 1/2010.
- Tulossa mm. tausta-artikkeli investoinneista (www.finnwatch.org), tilausraportti Julkisen vallan CSR-järjestelmistä eri maissa (www.tem.fi) ja ilmasto- ja energia-aiheisia julkaisuja.

FinnWatchin pohjoismaisten yhteistyökumppaneiden tuoreet raportit

- SwedWatch: Soijan ja lihan maahantuojat kytköksissä sademetsän tuhoamiseen, orjuuttamiseen ja alkuperäiskansojen ahdinkoon
- SwedWatch: Lelutehtaiden työoloissa vielä paljon parannettavaa
- SwedWatch: Ruotsissa myytävien kenkien tuotannon valvonta puutteellista
- DanWatch: Pääoma virtaa pois kehitysmaista
- DanWatch: Opettajien eläkesäästöjä sijoitettu lapsityövoimaa käyttäviin yrityksiin
- DanWatch: Vattenfallin käyttämä hiili uhkaa terveyttä Kolumbiassa
- NorWatch: Kongsberg vetäytyy kaupoista Marokon kanssa
- NorWatch: Norjan ulkoministeriö kehottaa Seadrillia pysyttelemään poissa Burmasta

Uutisia maailmalta

- ECCJ vaatii EU:lta sitovia sääntöjä vastuullisesta yritystoiminnasta
- Englannin kirkko luopuu kritisoiduista Vedanta Resourcesin osakkeista

- Kansalaiset eivät hyödy Angolan öljytuloista
- Ranskalainen ydinvoimajätti takoo voittoa ilman vastuuta Nigerissä
- Nestlé lupaa luopua sademetsää tuhoavista tuotteista
- Ruotsissa sitoudutaan yhteiskuntavastuuseen julkisissa hankinnoissa
- Applen ja Nokian alihankkijayrityksessä myrkytyksiä ja maksamattomia palkkoja
- Laittomia metsähakkuita Kongossa
- Suuryritysten EU-lobbaus ei vieläkään avointa
- Kasvava palmuöljyn kysyntä johtaa metsäkatoon ja maakaappauksiin Aasiassa
- Uusi tutkimus elektroniikkateollisuudessa käytettävien metallien toimitusketjusta

Pohjoismaisten yhteistyökumppaneiden tuoreet raportit

SwedWatch (<http://www.swedwatch.org>)

- **Soijan ja lihan maahantuojat kytköksissä sademetsän tuhoamiseen, orjuuttamiseen ja alkuperäiskansojen ahdinkoon.** Swedwatchin tuoreen raportin mukaan lihaa ja soijaa Brasiliasta tuovilla ruotsalaisyrityksillä on suuria puutteita eettisen ja ympäristön kannalta kestävän kehityksen näkökulmasta. Raportti osoittaa, että mm. Lantmannen tuoman soijan kasvatuksessa on käytetty kasvimyrkkyä, jonka käyttö kiellettiin Ruotsissa jo 30 vuotta sitten. Eläintenrehuksi soijaa tuovalla Svenska Foderilla ei ole eettistä tai ympäristöohjelmaa, ja naudanlihaa tuovan Annerstedt Flodin Ab:n alihankkija on sekaantunut sademetsän laittomiin hakkuisiin. Viime vuosina soijan- ja lihantuotannon keskittyminen Brasiliaan on nostanut esiin tarpeen tehdä tuotannosta sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävää.
- **Lelutehtaiden työoloissa vielä paljon parannettavaa.** SwedWatchin ja Fair Trade Centerin seurantaraportin mukaan Ruotsin markkinoille leluja tuottavien kiinalaistehtaiden eettisissä standardeissa on paljon eroja. Vaikka vuonna 2004 tehdyn tarkastuksen jälkeen korjauksia on tapahtunutkin, on työolosuhteissa vielä paljon korjattavaa, jotta niitä voitaisiin pitää kunnallisina. 70-tuntisiksi venyvät työviikot, mitättömät ylityökorvaukset ja puutteellinen työturvallisuus ovat esimerkkejä kiinalaistehtaiden ongelmista.
- **Ruotsissa myytävien kenkien tuotannon valvonta puutteellista.** SwedWatch ja Ruotsin luonnonsuojeluliitto raportoivat jalkineyritysten puutteellisesta ympäristövalvonnasta. Tarkastelun kohteena olivat ANWR, Ecco, Eurosko, Nilson Group, Scorett sekä Vagabond. Tutkimus osoitti, että vaikka kaikki yritykset kehottavat tavarantoimittajiaan noudattamaan ympäristölainsäädäntöä tuotannossa, vain Ecco ja Vagabond rajoittaneet itse tuotantoa. Eccoa lukuun ottamatta mikään yritys ei valvo, että alihankkijat noudattaisivat ympäristölainsäädäntöä. Tutkimus paljasti mittavia ympäristö- ja työturvallisuusriskejä tuotantoketjussa.

DanWatch (<http://www.danwatch.dk>)

- **Pääoma virtaa pois kehitysmaista.** DanWatchin ja Concord Danmarkin tuore raportti “Golden Profits on Ghana's Expense – An example of incoherence in EU policy” kuvaa, kuinka monikansalliset kaivosyhtiöt ansaitsevat suuria voittoja siirtämällä voittonsa kehitysmaista veroparatiiseihin, mikä aiheuttaa miljoonien dollarien vuotuiset verotulon menetykset eri kehitysmailla. Vuosien 1970 ja 2008 välillä Afrikan maat ovat menettäneet arviolta 854 miljardia dollaria pääomapakona. Laiton pääomapako kehitysmaista on kahdeksan kertaa suurempi kuin maiden vastaanottama kehitysapu. Vaikka Lissabonin sopimus toteaa köyhyyden poistamisen olevan yksi EU:n tavoitteista, on lainsäädäntö osoittautunut riittämättömäksi.
- **Opettajien eläkesäästöjä sijoitettu lapsityövoimaa käyttäviin yrityksiin.** DanWatchin tuoreen selvityksen mukaan tanskalaisten lastentarhan- ja peruskoulun opettajien eläkesäästöjä on sijoitettu yrityksiin, jotka käyttävät lapsityövoimaa. Wal Martin alusvaatetehtaalla Bangladeshissa lapset tekevät 14-tuntisia työpäiviä ja Bridgestonen kumipuuplantaaseilla lapset joutuvat kantamaan raskaita kuormia. Tutkimus osoitti, että viidellä eläkeyhtiöllä on yhteensä puoli miljardia kruunua

sijoitettuna yrityksiin, jotka ovat päätyneet DanWatchin mustalle listalle epäeettisten toimintatapojensa vuoksi.

- **DONGin ja Vattenfallin käyttämä hiili uhkaa terveyttä Kolumbiassa.** Neljännes Tanskassa käytetystä hiilestä tuodaan pieneltä Cerrejon kaivokselta Kolumbiasta. DanWatchin mukaan kaivoksen työntekijät ja alueen asukkaat kärsivät kaivoksen aiheuttamien saasteiden vuoksi vakavista terveysongelmista.

Norwatch (<http://www.norwatch.no>)

- **Kongsberg vetäytyy kaupoista Marokon kanssa.** Norjalainen asevalmistaja Kongsberg Seatex vetäytyi aikeistaan myydä valtamerivalvontajärjestelmä Marokon laivastolle, sillä yritys ei ollut varma, päätyykö järjestelmä käyttöön Länsi-Saharan konfliktialueella. Norwatch on aiemmin uutisoinut norjalaisyriyten bisneksistä Länsi-Saharassa.

- **Norjan ulkoministeriö kehottaa Seadrillia pysyttelemään poissa Burmasta.** Norwatch uutisoi huhtikuussa norjalaisen Seadrillin liiketoiminnasta Burmassa. Norjan ulkoministeriö toivoo, etteivät norjalaiset yritykset investoisi tai kävisi kauppaa Burman kanssa ja näin tukisi sotilasdiktatuuria. Seadrill ei aio lopettaa toimintaansa Burmassa.

Uutisia maailmalta:

ECCJ vaatii EU:lta sitovia sääntöjä vastuullisesta yritystoiminnasta

Kansainvälinen yritys vastuuta korostava verkosto (European Coalition for Corporate Justice, ECCJ) peräänkuuluttaa uusia sääntöjä yritysten yhteiskuntavastuusta. Samaan aikaan Euroopan lainsäätäjät ja yritysjohtajat keskustelivat toukokuun puolivälissä Brysselissä Maailman talousfoorumin tapaamisessa liiketoiminnan eurooppalaisista säännöistä. ECCJ ja politiikan tutkimukseen keskittyvä Public Eye keräävät kansalaisadressia, jossa EU:lta vaaditaan selkeitä ja sitovia vastuusääntöksiä yritysten ihmisille ja ympäristölle aiheuttamista haitoista.

Lue lisää: <http://www.corporatejustice.org/press-release-new-rules-for.html?lang=en>

Englannin kirkko luopuu kritisoiduista Vedanta Resourcesin osakkeista

Englannin kirkko luopuu Vedanta Resourcesin osakkeistaan, EIAG:n, kirkon eettisestä sijoitustoiminnasta neuvoa-antavan elimen kehotuksesta. Vedanta Resourcesia on syytetty ihmisoikeusrikkomuksista ja ympäristötuhoista kiistellyssä kaivosprojektissa Intian Orissassa. Vedantasta on tehty valitus OECD:n kansalliselle yhteyselimelle monikansallisten yritysten toimintaohjeiden rikkomisesta.

Lue lisää: <http://oecdwatch.org/news-en/church-of-england-disinvests-from-vedanta-resources-plc/>

Kansalaiset eivät hyödy Angolan öljytuloista

Vaikka Angolan BKT on noussut 400 prosenttia kuuden viime vuoden aikana, suurin osa kansalaisista elää vielä köyhyydessä. Korruptio ja hallituksen huono taloudenhoito takaavat, että kansalaiset eivät hyödy maan öljytuloista. Human Rights Watch kritisoi Angolan hallitusta korruptiosta ja huonosta taloudenpidosta sekä vaatii siltä enemmän avoimuutta ja vastuullisuutta. Human Rights Watch perää myös Kiinalta ja Yhdysvalloilta vastuuta kaupankäynnissä.

Lue lisää: <http://www.hrw.org/en/news/2010/04/12/angola-oil-wealth-eludes-nation-s-poor>

Ranskalainen ydinvoimajätti takoo voittoa ilman vastuuta Nigerissä

Ranskalainen ydinvoimajätti Areva louhii kallisarvoista, mutta vaarallista uraania Nigerissä jättäen sivutuotteena jälkeensä vakavia ympäristötuhoja ja terveysongelmia. Puolet Arevan käyttämästä uraanista tulee Nigeristä, joka on maailman köyhimpiä maita. Greenpeace raportoi Arevan kaivostoiminnan jo ennestään alikehittyneelle ja ympäristöltään herkälle alueelle aiheuttamista vakavista ongelmista, kuten radioaktiivisen jätteen saastuttamasta vedestä ja sairauksista.

Lue lisää: <http://www.greenpeace.org/international/en/news/features/AREVAS-dirty-little-secrets060510/>

Nestlé lupaa luopua sademetsää tuhoaviasta tuotteista

Greenpeacen kampanjointi palmuöljyn tuotantoa ja käyttöä vastaan on tuottanut tulosta. Järjestö toi esille Nestlén palmuöljyn käytön mm. KitKat-suklaapatukoissa. Öljypalmu- ja puuplantaasien lisääntyminen tuhoaa metsää Indonesiassa ja ajaa uhanalaisen orankilajin sukupuuttoon. Painostuksen seurauksena elintarvikejätti Nestlé lupaa luopua tuotteista, jotka ovat yhteydessä sademetsien tuhoutumiseen.

Lue lisää: <http://www.greenpeace.org/international/en/press/releases/Food-and-drinks-giant-to-stop-using-products-from-rainforest-destruction/>

Tavoitteena torjua lapsityövoiman räikeät muodot 2016 mennessä

Hollannin ja ILO:n järjestämässä kansainvälisessä konferenssissa hyväksyttiin suunnitelma tehostaa pyrkimyksiä lapsityövoiman käytön pahimpien muotojen poistamiseen vuoteen 2016 mennessä. Konferenssiin osallistui yli 450 edustajaa 80 maasta. Osanottajat hyväksyivät suunnitelman toimenpiteistä, jotta tavoite lapsityövoiman käytön vähenemisestä vuoteen 2016 saavutettaisiin.

Lue lisää:

http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Press_releases/lang--en/WCMS_127015/index.htm

Ruotsissa sitoudutaan sosiaaliseen vastuuseen julkisissa hankinnoissa

Vuodesta 2010 Ruotsin maakuntapäivät ja alueet esittävät tavarantoimittajille sosiaalisen vastuun vaatimukset ostoissaan: Kaikissa sairaanhoitotuotteissa tulee vaatia takuita siitä, että ihmisoikeudet, ympäristönäkökohdat, työntekijöiden yhdistymisvapaus ja työehdot on täytetty. Tavarantoimittajille on laadittu yhteinen toimintaohje, jonka kukin allekirjoittaa toimitussopimuksen yhteydessä. Sen perusteena ovat ILO:n työelämän perussopimukset, YK:n ihmis- ja lastenoikeudet sekä valmistusmaan lainsäädäntö työsuojelun, työympäristölainsäädännön ja työoikeuden osalta. Vuodesta 2006 alkaen Tukholman, Skoonen ja Länsi-Göötanmaan julkisissa hankinnoissa on tehty yhteistyötä vastuullisuuden opettelussa ja tietosuuden lisäämismielessä sekä pyrittäessä yhteisten seurantojen ja tarkastusten kehittämiseen. Sosiaalisen vastuun ongelmia on ilmennyt seuraavilla tuotannonaloilla: instrumentit ja ruostumattomat sairaanhoitovälineet, leikkaus- ja kertakäyttövälineet, käsiineet, ruiskut ja kanyylit sekä sidontavälineet ja tekstiilit. Sosiaalisen vastuun vaatimukset koskevat ensimmäiseksi näitä tuoteryhmiä.

Lue lisää: <http://www.sll.se/sll/templates/NormalPage.aspx?id=51231>

Applen ja Nokian alihankkijayrityksessä myrkytyksiä ja maksamattomia palkkoja

Applen ja Nokian kiinalaisen alihankkijan United Win'n tehtaalla on ilmennyt myrkytyksiä, maksamattomia palkkoja, yli 70-tuntisia työviikkoja ja työlainsäädännön vakavia rikkomuksia.

Applen tuotantolinjalla kymmenet työntekijät ovat kärsineet n-heksaanin aiheuttamista myrkytyksistä. Muutoinkin tehtaalla on ilmennyt vakavia työturvallisuusriskejä ja muita epäkohtia, kuten harjoittelijoiden väärinkäyttöä. Applen eettisissä toimintaohjeissa vaaditaan alihankkijoilta mm. vaarallisten kemikaalien valvontaa ja esimerkiksi työtuntien ylärajaksi on asetettu 60 tuntia viikossa. Haastatellut työntekijät eivät olleet kuulleet eettisistä toimintaohjeista.

Lue lisää: <http://sacom.hk/archives/636>

Laittomia metsähakkuita Kongossa

Greenpeace raportoi laittomien hakkuiden jatkumisesta Kongossa. Greenpeacen aktivistit löysivät kongolaista puuta Antwerpenin satamasta. Libanonilainen ITB:n (Industrie de Transformation du Bois) oli suorittanut hakkuita Tumba-järven alueella, jonka luonnon monimuotoisuus on erityisen rikasta. Kongon altaan sademetsä on maailman toiseksi suurin sademetsä, mutta metsälainsäädännön toimeenpano ja sanktiojärjestelmä eivät toimi.

Lue lisää:

<http://www.greenpeace.org/international/en/publications/reports/stop-forest-crime-in-drc/>

Suuryritykset lobbaavat yhä salassa

Huolimatta yrityksistä parantaa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta, suuryritysten lobbaustoimet pysyvät yhä hämärän peitossa. Tarkasteltaessa 50:tä suurinta unionin alueella toimivaa yhtiötä osoittautui, että lähes puolet niistä ei ole mukana komission vapaaehtoisessa lobbausrekisterissä ja loppujenkin raportointi on puutteellista ja osin epäuskottavaa. Yritykset raportoivat huomattavasti pienempiä lobbauskustannuksia kuin Yhdysvalloissa, jossa lobbareiden on pakko rekisteröityä.

Lue lisää:

http://www.foeeurope.org/press/2010/Apr22_Top_European_companies_still_lobbying_in_secret.html

Kasvava palmuöljyn kysyntä johtaa metsäkatoon ja maakaappauksiin Aasiassa

Euroopassa kasvava palmuöljyn kysyntä on johtanut metsien tuhoutumiseen, ympäristölakien rikkomiseen ja konflikteihin maanomistajuudesta. Yksi öljyn toimittajista, IOI Group, on osallisena laittomiin toimiin Indonesiassa. Ongelmat tulivat ilmi Euroopan unionin pohtiessa uudelleen aikomustaan määritellä öljypalmuplantaaseja metsiksi. YK:n mukaan nopeasti kasvanut palmuöljytuotanto on pääsyy Indonesian sademetsän pysyvään tuhoutumiseen. Mm. Neste Oil ja Unilever ostavat palmuöljyä IOI Groupilta.

Lue lisää:

http://www.foeeurope.org/press/2010/Mar15_europes_demand_for_palm_oil_driving_deforestation_and_landgrabbing.html

Uusi tutkimus elektroniikkateollisuudessa käytettävien metallien toimitusketjusta

Uusi raportti kartoittaa elektroniikkateollisuudessa käytettävien tinan, tantaalin ja koboltin toimitusketjua kaivoksesta lopputuotteeseen. Elektroniikkateollisuudessa käytettyjen mineraalien alkuperä, tuotantotavat, toimitusketjujen työntekijöiden oikeudet ja ympäristövastuu ovat olleet paljon esillä viime aikoina. Elektroniikkateollisuuden verkosto EICC (Electronics Industry Citizenship Coalition) ja alan kestävästi elektroniikan aloite GeSI (Global e-Sustainability Initiative) teettivät raportin voittoa tavoittelemattomalla RESOLVE-järjestöllä. Se kokoaa suosituksia

yritysten eettisiin toimintaohjeisiin, joilla on tarkoitus lisätä toimitusketjun läpinäkyvyyttä ja vastuullisuutta.

Lue lisää: <http://www.resolv.org/publications/2010-04-02.pdf>